

Dr. sc. Duško Lozina, redoviti profesor
Pravnog fakulteta Sveučilišta u Splitu

Hans Magnus Enzensberger
NJEŽNI MONSTRUM BRUXELLES ILI EUROPA
LIŠENA SUVERENOSTI,
Meandarmedia, Zagreb, 2013., str. 84

Nedavno je hrvatskoj čitateljskoj publici predstavljen prijevod briljantnog eseja o EU, slavnog njemačkog književnika, teoretičara i esejista Hansa Magnusa Enzensbergera. Ovjenčan brojnim priznanjima diljem europskog kulturnog prostora, autor se u ovom relativno kratkom djelu bavi aktualnom problematikom strukture EU, pronicući u samu esenciju te megatvorevine.

U svojoj raščlambi, Enzensberger polazi od činjenice da među državama koje tvore EU, od 1945. godine nije bilo međusobnog oružanog sukoba. Riječ je o anomaliji kojom se kontinent može podičiti. Autor je rezolutan u stavu da je proces ujedinjenja Europe našu svakodnevicu promijenio nabolje. U sklopu eseja, on osobitu pozornost temelji na empirijskim pokazateljima. Tako, primjerice, navodi činjenicu da poljoprivredna politika u proračunu raspolaže sa 59 milijardi eura (podatak se odnosi na 2011. godinu, kada je esej u izvorniku objavljen – op. D. L.), dok drugo mjesto sa 49 milijuna eura zauzima regionalni razvoj s ukupno 455 programa.

Ono što Enzensberger posebice apostrofira jest birokratska gigantomahija koja postaje jednim od najprepoznatljivijih obilježja EU. Ta birokratska manija ne buja samo na razini Europske komisije, nego i u mnogim vilama i velikim uredima lobista. Njihov se broj procjenjuje na 15.000, te mnogi smatraju da njihov utjecaj uvelike premašuje utjecaj europskih zastupnika. Budući da je EU izrazito birokratizirana organizacija, to se očituje i u okolnosti da je svaka opća uprava podijeljena na uprave i referade. Ravnopravan je općim upravama i niz ustanova i službi, no prije svega to su agencije i izvršne agencije, razasute diljem kontinenta od Alicantea do Vilniusa i od Herakliona do Helsinkija. Europska je unija, po mišljenju Enzensbergera, do 1993. godine bila ono po čemu se sama opisivala, dakle, ekonomska zajednica. Apsurdnost birokratskog ethosa očituje se i u činjenici da je 2005. godine Službeni list EU ukupno težio više od jedne tone. Dakle, riječ je o totalnoj reglementaciji. Prosudba je da preko 80 % svih zakona više ne donose parlamenti, nego briselske službe. Strogo uzevši, tu se ne radi o klasičnoj pravnoj državi, o zakonima, već o direktivama, smjernicama i propisima. To potpuno odgovara autoritarnom duktusu koji preferiraju briselske službe – konkludira Enzensberger. On ustvrđuje da, svojim blagim oblikom vladavine, Unija zalazi u neistraženo područje. Ona je, u oba smisla te riječi, himera i utopijski projekt i hibridno stvorenje koje svoje filantropijske namjere, što ih lukavo i strpljivo provodi, želi ostvariti s apsolutnim autoritetom i pedagoškim pritiskom.

Slavni demokratski deficit zasad ne vodi u ustanak, nego prije u apatiju i cinizam, preziranje političke klase ili u kolektivnu depresiju.

Na koncu ovog briljantnog eseja Enzensberger kaže da su „svi imperiji u prošlosti cvali tek ograničeno vrijeme poluraspada, dok nisu propali zbog prenapregnutosti i unutarnjih proturječnosti“.

S obzirom na nedavni ulazak Hrvatske u EU, čini se da je ova relativno mala knjiga po svom opsegu, ali napisana briljantnim esejističkim stilom, svakako dobrodošla, jer ona insajderski motri ovu golemu instituciju koja je prenormirana i samim time u mnogo čemu disfunkcionalna. Ona će stoga biti štivo koje je nužno kako eurofilima, tako i euroskepticima, jer lucidno analizira funkcioniranje jedne institucije koja je po samoj svojoj prirodi duboko ambivalentna i koja se u zbilji pokazuje kao „demokratska diktatura“.